

Kultur og likestillingsdepartementet
Postboks 8030 Dep
0001 OSLO

Vår ref.
23/1979 - 2

Deres ref

Dato
10.10.2023

Innspill til stortingsmelding om seksuell trakassering

Likestillings- og diskrimineringsombudet viser til brev fra Kultur- og likestillingsdepartementet av 30. august 2023. Vi takker for invitasjon til innspillmøtet avholdt 19. april 2023 og møtet med departementet 20. september 2023. Vi vil med dette sende våre innspill skriftlig.

Ombudets arbeid mot trakassering og seksuell trakassering

En av ombudets sentrale oppgaver er å gi veiledning i saker om diskriminering og trakassering til enkeltpersoner, arbeidsgivere, fagforeninger og andre som har spørsmål om dette. I saker om seksuell trakassering har ombudet en utvidet veiledningsplikt. Vi gir veiledning om blant annet diskrimineringsregelverket, innspill til hvordan de som kontakter oss kan løse saken på egen hånd og hvordan de kan klage sin sak inn for Diskrimineringsnemnda.

Ombudets overordnede mål er likevel ikke flest mulig klagesaker til Diskrimineringsnemnda eller domstolene. Ombudets overordnede satsing handler om å bidra til at arbeidsgivere, organisasjoner og utdanningsinstitusjoner som har særlige forpliktelser, blir gode på å forebygge og hindre seksuell trakassering. Gjennom samarbeidsavtaler med blant annet partene i uteliv, partene i fiskerinæringen, Forsvaret, UiO og politiet m.m. har vi bidratt til opplæring av sentrale aktører i arbeidet med forebygging av seksuell trakassering.

Ombudets forslag til tiltak

I det videre vil ombudet komme med forslag til tiltak som kan bidra til å styrke arbeidet mot seksuell trakassering i arbeidslivet, frivilligheten og skolen.

Styrking av Diskrimineringsnemndas kompetanse og mulige lovendringer

Ett brudd på ldl. § 13 sjette ledd innebærer i realiteten ingen sanksjoner for ansvarlige arbeidsgivere eller ledere i organisasjoner og eller utdanningsinstitusjoner. I likhet med JURK mener vi derfor at Diskrimineringsnemnda må gis kompetanse til å tilkjenne oppreisning og erstatning i de tilfellene hvor pliktene til å forebygge og hindre trakassering ikke er oppfylt. Tiltaket Dette vil gi de ansvarlige større incentiv til å jobbe forebyggende.

I dag er det også tilstrekkelig at den ansvarlige har forsøkt å hindre trakasseringen. Det er ikke krav om at trakasseringen faktisk er forhindret. I praksis innebærer dette at den ansvarlige oppfyller plikten selv om trakassering faktisk ikke er stoppet. Vi mener derfor at plikten til å søke å hindre trakassering og seksuell trakassering skjerpes til en mer resultatorientert plikt.

Fri rettshjelp

Vi ser at selv med lavterskelbehandling i Diskrimineringsnemnda er det de som har juridisk bistand som lykkes best i å fremme sine krav. Vi håper regjeringen vil oppfordre til innføring av fri rettshjelp i diskriminering- og trakasseringssaker. Frem til dette er på plass må rettshjelptiltakene styrkes. Ellers støtter vi JURKs grundige begrunnelse for behovet for fri rettshjelp i disse sakene.

Tilskuddsordning

Høsten 2021 sto noen kvinnelige fiskere frem i media og fortalte om alvorlig trakassering og seksuell trakassering i fiskerinæringen. Som følge av dette ble ombudet kontaktet av fiskeriministeren hvor ombudet anbefalte å samle organisasjonene til et møte for å diskutere hvordan man kan jobbe forebyggende med trakassering i fiskerinæringen. Resultatet av møtet ble en felles enighet om at alle organisasjonene skal jobbe mot seksuell trakassering og trakassering.

I forbindelse med søkelyset på seksuell trakassering og generell likestilling i fiskerinæringen ble det delt ut over to millioner til organisasjoner. Resultatet av dette er at organisasjoner som ellers ikke har økonomi til å prioritere aktivt likestillingsarbeid kunne søke om tilskudd til ulike prosjekter. Et godt eksempel er organisasjonen Hun Fisker som er nettverk for kvinnelige fiskere. I september i år ble det igjen satt av to millioner kroner.

Vi mener at en tilskuddsordning hvor man kan søke økonomisk støtte til å gjennomføre aktiviteter og prosjekter knyttet til seksuell trakassering vil ha stor nytte.

Særlig organisasjoner innen frivilligheten, idrett og kulturlivet vil ha stor nytte av økonomisk støtte til å jobbe forebyggende mot seksuell trakassering.

Kompetanseheving gjennom en nasjonal standard for forebygging

Selv om bevisstheten om seksuell trakassering har økt, ser vi gjennom enkeltsaker vi gir veiledning i at det fortsatt er mange arbeidsgivere, fagforeninger, organisasjonsledere og utdanningsinstitusjoner som manglende kompetanse om sine forpliktelser. Vi ser at det er et stort behov for kompetanseheving om hva seksuell trakassering er og hvordan man kan jobbe forebyggende. I likhet med Virke, Parat, NHO med flere mener vi at «sette strek»-kampanjen burde bli en nasjonal standard.

Likestillingssettene kan bidra i arbeidet

Ombudet får mange kurshenvendelser hvor ulike aktører ønsker kursing og opplæring. På grunn av ressurs hensyn har vi ikke mulighet til å takke ja til alle henvendelsene. Her mener vi at de regionale likestillingssettene kan bidra. De har en unik posisjon i de regionene de holder til. Med deres lokalkunnskap har de gode forutsetninger for å bidra med kompetanse i arbeidet mot seksuell trakassering.

Sette krav om arbeid mot seksuell trakassering ved tildeling økonomisk støtte

Mange aktører innen frivillighet, idrett og kulturliv mottar i dag økonomisk støtte fra det offentlige. Vi kjenner ikke til om det i den forbindelse stilles krav til deres interne arbeid mot seksuell trakassering. Dersom det ikke er tilfellet anbefaler vi at det ved tildeling av økonomisk støtte settes krav til søkelys på forebygging av seksuell trakassering. Videre bør det stilles krav til at organisasjonene rapporterer på hvordan de jobber med dette.

Motvirke nettbasert kjønstrakassering og seksuell trakassering

Digital Services Act

EUs innføring av Digital Services Act, vil også gjelde for Norge gjennom EØS-samarbeidet. Forordningen skal gjøre det tryggere å bruke internett og lettere å fjerne ulovlig innhold. På den måten kan forordningen også bidra inn i arbeidet mot nettbasert trakassering og seksuell trakassering. Det er nedsatt en tverrdepartemental arbeidsgruppe i forbindelse med en implementering av forordningen i Norge.

Innsats i skolen

Undersøkelser viser at det er stor variasjon i undervisning som gis i skolen om seksuell trakassering. Særlig seksualundervisningen har blitt kritisert både av lærere og elever. Dette gjelder også for undervisning i seksuell trakassering som foregår på nett og i sosiale medier. Det bør vurderes å innføre nasjonale standarder for

seksualundervisning i skolen som også omfatter nettbasert seksuell trakassering og de kjønnede aspektene ved denne trakasseringen. Seksuell trakassering på nett og i sosiale medier bør også inngå i øvrige relevante kunnskapsmål i grunnskolen og i videregående skole.

Kompetanseheving i politiet

Det er store variasjoner i kunnskapen om alvorlig seksuell trakassering på nett og i sosiale medier i landets politidistrikt og blant ansatte. Ombudet er kjent med saker der jenter som ønsker å anmelde alvorlige tilfeller av seksuell trakassering, ikke tas imot på en profesjonell måte. Ombudet mener det bør gjennomføres en kartlegging av kompetansebehov om nettbasert seksuell trakassering i alle landets politidistrikt.

Behov for kunnskap om porno barn og unge utsettes for

Ombudet mener det er et stort behov for økt kunnskap om pornografi og hvordan denne påvirker unges forhold til seksualitet, makt og kjønn. Pornografi preges gjerne av klare kjønnsstereotyper, og kan derfor bidra til å opprettholde og forsterke negative kjønnsstereotyper knyttet til kjønn og seksualitet. Pornografi kan også flytte grenser på en måte som fremmer uønsket seksuell adferd og seksuell vold blant unge.

Tiltak kan omfatte:

- Styrket kunnskap om hva porno er (hva kjennetegner porno), og hvordan det faktum at voldsporno har blitt hverdagsporno påvirker unges forhold til seksualitet, makt og kjønn.
- Styrket kunnskap om grunnleggende årsaker til seksualisert vold og trakassering som grunnlag for utvikling og implementering av treffsikre tiltak
- Å bruke mer systematisk aktører som sitter med mye kunnskap om pornografi, som for eksempel Lightup, ved å gjennomføre tilsvarende kursopplegg i grunnskolen og/eller vgs som Rosa kompetanse gjennomfører om kjønns mangfold. Det kan både inngå som en del av seksualundervisningen og også knyttes til andre relevante kunnskapsmål i skolen.
- Helseesykepleiere må få økt kompetanse om pornografi, kjønn og seksualitet. Unge forteller at de blir anbefalt å se på porno for å lære mer om sex uten at det problematiserer at voldsporno har blitt vanlig og er svært lett tilgjengelig.
- Styrke systemer med varsling i skolen. Doktorgradsstipendiat Nina Sølvberg ved Norges Idrettshøgskole har gjennomført en undersøkelse om uønsket seksuell oppmerksomhet blant elever på toppidrettsgymnas og ordinære videregående skoler i Norge. Undersøkelse viser at rett i underkant av 50 % av jentene har opplevd seksuell trakassering siste året.
- Se nærmere på hvordan spill kan brukes i skolen for å motvirke seksuell trakassering, såkalte 'pro social video games'. Et eksempel er videospillet GenTOPIA173 som er utviklet for å adressere seksisme og kjønnsbasert trakassering. Spillet tar opp temaer som kjønnsstereotyper, samtykke, digital trygghet, trakassering i offentlige rom og ufrivillig bildedeling. For mer informasjon, se <https://www.gegame.eu/>.
- Det bør vurderes å innføre pornofilter i skolen.
- Hente inn og systematisere erfaringer fra politiet og overgrepsmottak med unge overgripere som forgriper seg på jevnaldrende. Unge gutter som forgriper seg på jevnaldrende jenter ser ut til å øke i omfang.

Vennlig hilsen

Lars Kolberg
fung.avdelingsleder

Shorish Azari
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent, og gyldig uten signatur.